

Informatienota raad

Tussentijdse bevindingen jaarrekeningcontrole 2022

Voor vragen

Telefoonnummer: 14 040
E-mail: gemeente@veldhoven.nl
Datum B en W: 10 januari 2023
Registratienummer: 22bs00176

Kennisnemen van

De boardletter 2022 van PricewaterhouseCoopers Accountants.

Inleiding

Vooruitlopend op de jaarrekeningcontrole 2022 heeft PricewaterhouseCoopers Accountants (PwC) in november 2022 een tussentijdse controle uitgevoerd. Deze controle is vooral gericht op de interne beheersing van onze bedrijfsvoering. Hierbij toetst de accountant de beheersmaatregelen in onze werkprocessen. De accountant heeft de uitkomsten van de tussentijdse controle weergegeven in een rapport met bevindingen en aanbevelingen, bestemd voor het college. Voor de raad heeft de accountant een samenvatting, in de vorm van een boardletter opgesteld.

Kernboodschap

Samengevat constateert de accountant dat de controleomgeving van de gemeente Veldhoven een juiste, solide basis vormt voor een goede opzet van de processen en de effectieve werking hiervan. Hij concludeert dat de controleomgeving en de interne beheersing van voldoende niveau is om te komen tot een betrouwbare jaarrekening, inclusief de toelichting over rechtmatigheid.

Tegelijkertijd constateert de accountant dat door tijdgebrek en hoge werkdruk bij personeel, implementaties van voorgenomen verbeteringen uitgesteld worden. De primaire focus bij te maken keuzes ligt begrijpelijkerwijs op uitvoering en dienstverlening waardoor de opvolging van eerdere bevindingen deels is blijven liggen. Met de huidige macro-economische ontwikkelingen, die veel van gemeenten vragen, is de behoefte aan een duurzame balans tussen beschikbare capaciteit enerzijds, en taken, plannen en ambities anderzijds, nog meer van belang. Hiervoor heeft de gemeente een traject van organisatieontwikkeling (de Geluksexpeditie) gestart.

Uit de controle werkzaamheden heeft de accountant geen indicaties voor fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geconstateerd. Ten aanzien van fraude zal de accountant vanaf 2022 op basis van een aangepaste standaard rapporteren over de risico-inschatting rondom fraude. De controleverklaring wordt op dit aspect uitgebreid. Dit vraagt ook extra werkzaamheden ten aanzien van fraudepreventie van onze organisatie. Hiervoor geeft de accountant een aantal adviezen mee.

Voor verdere verbetering geeft de accountant de volgende, meer specifieke aandachtspunten:

Met betrekking tot de economische groei in de regio en macro-economische ontwikkelingen:

- ♦ In de jaarrekening duidelijk inzichtelijk maken welke effecten veroorzaakt zijn door macro-economische omstandigheden.

Met betrekking tot cybersecurity:

- ♦ Periodiek een penetratietest uitvoeren om zwaktes in de infrastructuur te signaleren.

Met betrekking tot de grondexploitaties:

- ♦ De huidige economische omstandigheden en stijgende prijzen kunnen voor onzekerheid zorgen voor de waardering van grondexploitaties. Het advies is om deze onzekerheden te blijven onderbouwen op basis van geschikte marktinformatie en scenario's met verschillende uitgangspunten.

Met betrekking tot het sociaal domein en sociale zaken:

- ♦ Inregelen van de toets op de prestatielevering binnen het sociaal domein in de processen zodat het geen toetsing achteraf hoeft te zijn.
- ♦ Aandacht voor de opvolging van signalen van het Inlichtingenbureau in kader van de Tozo regeling.

Met betrekking tot uitstel van de invoering van de Omgevingswet

- ♦ Het is van belang dat alle processen binnen de gemeente in lijn gebracht worden om de livegang per 1 juli 2023 mogelijk te maken. Het advies is om, naast de procesbeschrijvingen, ook de andere producten (de omgevingsvisie, het omgevingsplan, de omgevingsvergunning en het omgevingsloket) waar nodig te actualiseren.

Tot slot kijkt de accountant vooruit naar de eindejaarscontrole. Hij geeft aan hoe hij over de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle communiceert.

Vervolg

Het college heeft op 10 januari 2023 besloten om de aanbevelingen van de accountant in te passen in de bedrijfsvoering. Deze pakken we op basis van prioriteit op.

Communicatie en samenspraak

De auditcommissie bespreekt de boardletter 2022 op 16 januari 2023, in aanwezigheid van de accountant.

Bijlagen

Boardletter 2022

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Boardletter

Jaarrekeningcontrole 2022

Gemeente Veldhoven

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
22 december 2022

 Inleiding Inhoudsopgave Onze boodschappen Controlekader Vooruitkijkend Bijlagen

Inleiding

Gemeente Veldhoven
T.a.v. het college van burgemeester en wethouders
Postbus 10101
5500 GA VELDHOVEN

22 december 2022

Referentie: Z6QQHNQV26W6-1410936969-31

Geachte leden van het college van burgemeester en wethouders,

Graag presenteren we u hierbij onze tussentijdse bevindingen die voortkomen uit de controle van de jaarrekening van gemeente Veldhoven over het boekjaar dat eindigt op 31 december 2022. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2022.

Dit rapport is gebaseerd op onze werkzaamheden tot en met oktober 2022. Indien er na deze datum nieuwe bevindingen zijn met betrekking tot de interne beheersing, dan zullen wij dit met u delen in ons accountantsverslag.

Het rapport bestaat uit drie delen. In deel 1 geven wij een overzicht van onze kernboodschappen. Deel 2 beschrijft diverse aspecten gerelateerd aan de interne beheersing. Deel 3 beschrijft de relevante ontwikkelingen voor uw gemeente en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen.

We bespreken de inhoud van dit verslag graag tijdens de vergadering met de auditcommissie op 16 januari 2023. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

A.C.M. Kros RA
director

---

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven
T: 088 792 00 40, F: 088 792 94 13, www.pwc.nl*

PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

- Inleiding
- Inhoudsopgave**
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Inhoudsopgave

<u>Inleiding</u>	<u>1</u>	<u>Het controleproces</u>	<u>19</u>
<u>Inhoudsopgave</u>	<u>2</u>	<u>Bijlagen</u>	<u>20</u>
<u>Onze boodschappen</u>	<u>3</u>	<u>Wet normering topinkomens</u>	<u>21</u>
<u>Controlekader</u>	<u>4</u>	<u>ISA-vereisten</u>	<u>22</u>
<u>Controleomgeving</u>	<u>5</u>		
<u>Fraude en wet- en regelgeving</u>	<u>6</u>		
<u>Interne beheersing</u>	<u>7</u>		
<u>IT-risico's en beheersing</u>	<u>8</u>		
<u>Impact op aanpak</u>	<u>9</u>		
<u>Vooruitkijkend</u>	<u>10</u>		
<u>Grondexploitaties</u>	<u>11</u>		
<u>Sociaal domein</u>	<u>12</u>		
<u>Opvang vluchtelingen</u>	<u>13</u>		
<u>Rechtmatigheidsverantwoording</u>	<u>14</u>		
<u>Onze controleverklaring</u>	<u>15</u>		
<u>ESG en lokale overheden</u>	<u>16</u>		
<u>Specifieke onderwerpen</u>	<u>17</u>		
<u>Accounting & controle</u>	<u>18</u>		

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen**
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Onze boodschappen

In dit hoofdstuk staan we stil bij onze belangrijkste boodschappen die we hebben geformuleerd naar aanleiding van de interim-controle bij gemeente Veldhoven.

01

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- **Onze boodschappen**
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Onze kernboodschappen

Kernboodschappen

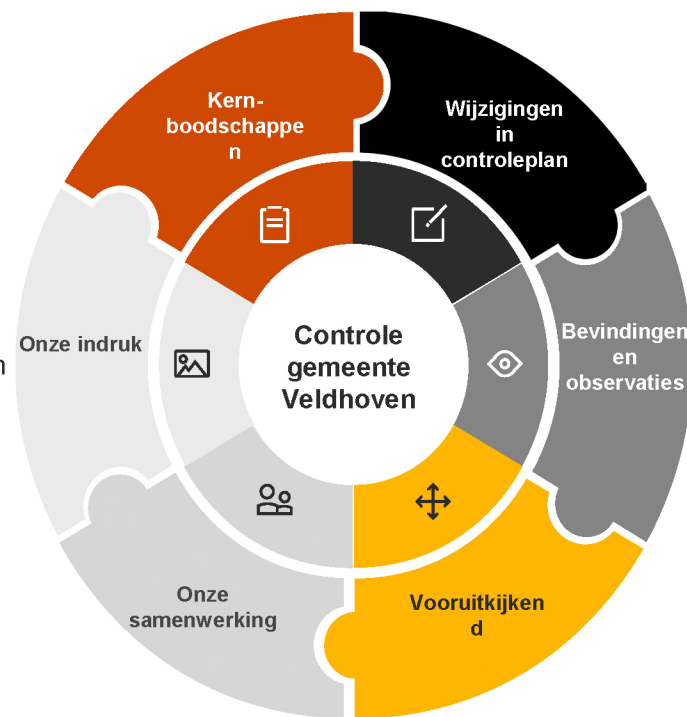
- De [economische groei in de regio en macro-economische ontwikkelingen](#) zorgen voor uitdagingen bij gemeente Veldhoven en zorgen mogelijk voor afwijkingen ten opzichte van de begroting. Wij adviseren in de jaarrekening om duidelijk inzichtelijk te maken welke effecten veroorzaakt zijn door macro-economische omstandigheden.
- Om tot een duurzame balans tussen taken, plannen en ambities te komen heeft Veldhoven een traject van organisatieontwikkeling (zogenaamde Geluksexpeditie) gestart. Wij zien dat keuzes gemaakt worden op basis van personeelstekort en een primaire focus op uitvoering en dienstverlening waardoor eerder geconstateerde bevindingen blijven liggen. Samenvattend vragen wij aandacht voor het verder doorontwikkelen van de interne beheersing.

Onze indruk

- De interne beheersing biedt voldoende aanknopingspunten voor onze jaarrekeningcontrole. Een voorbeeld zijn de werkzaamheden van de gemeente om de frauderisico's op te nemen in de beschrijving van de verschillende processen. Momenteel is deze actualisatie nog niet volledig afgerond.

Onze samenwerking

- Wij ervaren een effectieve samenwerking met het team van gemeente Veldhoven.
- Vanuit de evaluatie 2021 hebben we goede afspraken gemaakt voor 2022.
- Ons controleteam is ten opzichte van voorgaand jaar deels veranderd. Deze wijzigingen zijn reeds bij jullie bekend.

Geen wijzigingen in het controleplan

- Onze observaties tot nu toe leiden niet tot wijzigingen in de controleaanpak ten opzichte van het controleplan 2022.

Bevindingen en observaties

- We hebben geen significante tekortkomingen in uw interne beheersing geconstateerd.
- We zien dat gemeente Veldhoven aan de slag is gegaan met onze bevindingen uit voorgaande jaren, maar deze zijn nog niet allemaal opgelost. Een concreet voorbeeld hiervan is het opzetten van de contractenadministratie.
- We hebben geen indicaties voor fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geconstateerd door onze werkzaamheden tot op heden.

Vooruitkijkend

- Gemeente Veldhoven ligt op koers voor de invoering van de [rechtmatigheidsverantwoording](#)
- De huidige economische omstandigheden en stijgende prijzen kunnen voor onzekerheid zorgen voor de waardering van [grondexploitaties](#). We adviseren deze onzekerheden met scenarioanalyses te onderbouwen
- Veldhoven zoekt actief naar zichtbare inrichting van de toets op prestatielevering [sociaal domein](#) in de eerste lijn.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen

☆ Controlekader

- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing
- IT-risico's en beheersing
- Impact op aanpak

👁 Vooruitkijkend

📁 Bijlagen

Controlekader

Dit hoofdstuk is bedoeld om u inzicht te geven in de controleomgeving inclusief de maatregelen ter voorkoming van fraude. Daarnaast reflecteren we in dit hoofdstuk op de status van de interne beheersing, inclusief de beheersing van de IT-omgeving.

02

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Fraude en wet- en regelgeving

Interne beheersing

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Controleomgeving

Onze visie op uw interne beheersing: uw controleomgeving heeft een solide basis

Externe factoren en ontwikkelingen

De wereld om ons heen verandert en brengt uitdagingen met zich mee. De regio kenmerkt zich door economische groei en daarnaast doen diverse macro-economische ontwikkelingen zich voor zoals opvang van vluchtelingen, energiearmoede, maar ook inflatie en een tekort aan personeel. Dit is ook zichtbaar in de organisatie van gemeente Veldhoven. De aandacht gaat daarbij begrijpelijkerwijs primair uit naar de uitvoering en dienstverlening, waarbij de beschikbare capaciteit een knelpunt blijft.

Om tot een duurzame balans tussen taken, plannen en ambities te komen heeft Veldhoven een traject van organisatieontwikkeling (de zogenaamde Geluksexpeditie) gestart. Wij zien dat keuzes gemaakt worden op basis van personeelstekort en een primaire focus op uitvoering en dienstverlening waardoor de opvolging van eerdere bevindingen is blijven liggen. Samenvattend vragen wij aandacht voor de verdere doorontwikkeling van de interne beheersing.

Uw controleomgeving

Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van een interne controleomgeving die het mogelijk maakt een jaarrekening op te stellen die geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Het rapport van de commissie die is ingesteld om na te denken over de toekomst van de accountancy, Commissie Toekomst Accountancysector, bevestigt dat de kwaliteit van het werk van de accountant in belangrijke mate wordt beïnvloed door de kwaliteit van het rapportageproces bij de opdrachtgever. Dit vereist een intensievere betrokkenheid van het college en de raad, ook ten aanzien van niet-financiële informatie.

Sturen en beheersen van de bedrijfsprocessen zijn de primaire verantwoordelijkheid van het college. De raad moet zich een oordeel kunnen vormen over de inrichting en het functioneren van de bedrijfsvoering in de zin dat deze doeltreffend en doelmatig is ingericht. Een paragraaf bedrijfsvoering op voldoende kwalitatief en kwantitatief niveau is daarbij essentieel. Het is van belang dat de raad kennisneemt van de paragraaf om zodoende de daarin opgenomen gemeentespecifieke aandachtspunten mee te nemen in de kaderstellende en controlerende activiteiten. Vorig jaar hebben we geconstateerd dat de paragraaf bedrijfsvoering van voldoende niveau was om inzicht te geven in de bevindingen ten aanzien van de rechtmatigheid. Ook dit jaar zullen we de paragraaf als onderdeel van de controle beoordelen.

De paragraaf bedrijfsvoering en verantwoordelijkheden

Het college stelt ten minste een keer per jaar in de paragraaf bedrijfsvoering de raad op de hoogte van de hoofdlijnen van het strategische beleid, de algemene en financiële risico's en het beheersings- en controlesysteem van de gemeente.

De raad en het college hebben de volgende verantwoordelijkheden:

- Kaderstellen: de raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van de doelstellingen en kaders in de vorm van beleid, begroting en verordeningen. Het college voert het beleid uit binnen de kaders die de raad heeft gesteld.
- Controleren: de raad ziet ook toe op de uitvoering door het college. Zijn de kaders gevolgd, welke resultaten zijn bereikt en wat zijn de financiële resultaten? Dit gebeurt niet alleen via de begroting en jaarverslag. De paragraaf bedrijfsvoering informeert raadsleden over de realisatie van beleidsdoelstellingen die door de raad zijn vastgesteld bij begroting. Dit is een onderdeel van hun controlerende rol.

- ☰ Inleiding
- ✓ Inhoudsopgave
- 💬 Onze boodschappen
- ☆ Controlekader

Controleomgeving

Fraude en wet- en regelgeving

Interne beheersing

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

👁 Vooruitkijkend

📁 Bijlagen

Onze observaties van uw controleomgeving

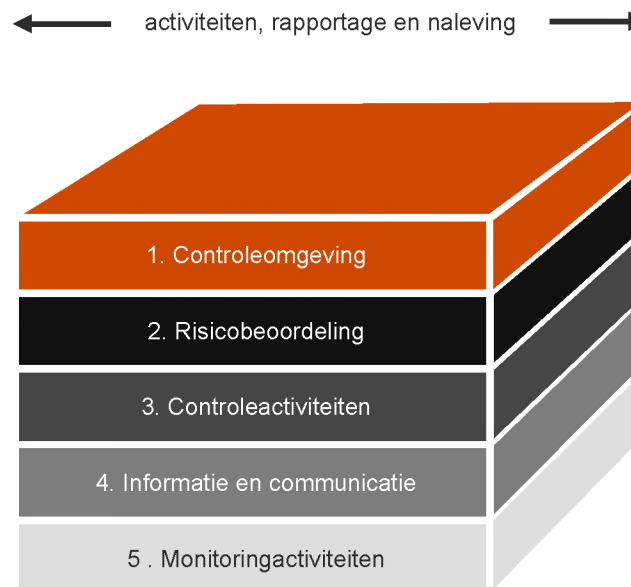
De controleomgeving vormt gezamenlijk een juiste basis voor een goede opzet van de processen en de effectieve werking hiervan. Hiermee concluderen we dat de controleomgeving en de interne beheersing van voldoende niveau is om te komen tot een betrouwbare jaarrekening, inclusief de toelichting over rechtmatigheid. Onze conclusie is dat de elementen van de controleomgeving gezamenlijk een juiste basis vormen voor de andere onderdelen van de interne controle.

1. Controleomgeving

- De controleomgeving van gemeente Veldhoven vormt een goede basis waarbinnen het college streeft naar integriteit en ethische waarden, zoals is opgenomen in de gedragscode.
- De gemeentesecretaris en het management stellen structuur en verantwoordelijkheid vast.
- Raad en college dwingen verantwoording af. De auditcommissie stelt zich constructief-kritisch op.

2. Risicobeoordeling

- Er is sprake van een jaarlijkse begroting waarin de bestuurlijke hoofdlijnen, programma's en financiën voor het komende begrotingsjaar worden gepresenteerd.
- Er zijn risicoanalyses op procesniveau, waarbij ook frauderisico's worden benoemd. Er is geen overkoepelende frauderisicoanalyse.
- Het management identificeert en analyseert significante wijzigingen.

3. Controleactiviteiten

- De afdeling 'Interne Controle' voert voortdurende evaluaties uit en evalueert en meldt tekortkomingen. De controles die de IC uitvoert, worden benoemd in het internecontroleplan 2022.
- In de risicoanalyses op procesniveau worden de interne beheersmaatregelen geïdentificeerd.
- We concluderen dat het management schattingen inzake de totstandkoming van grondexploitaties, voorzieningen en materiële vaste activa en vorderingen in de jaarrekening correct heeft gedocumenteerd.

4. Informatie en communicatie

- De verantwoordelijkheid voor de P&C-cyclus producten is belegd bij een vast team. Dit team overlegt periodiek en stelt ook de interne formats voor begroting, jaarrekening en andere P&C-producten vast door middel van Pepperflow.

5. Monitoringactiviteiten

- Planning-&-Controlcyclus en de doorontwikkeling van de verbijzonderde interne controle (VIC) vormen een goede basis voor de monitoring van de interne beheersomgeving.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader

Controleomgeving

Fraude en wet- en regelgeving

Interne beheersing

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

Vooruitkijkend

Bijlagen

Fraude, omkoping en corruptie en het niet naleven van wet- en regelgeving

Geen nieuwe frauderisico's geïdentificeerd ten opzichte van het controleplan

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole zullen wij de interne beheersing rond het voorkomen en identificeren van fraude beoordeelden. Aangezien het voorkomen en opsporen van fraude de primaire verantwoordelijkheid is van het college en de raad, verwachten we dat er een gedegen niveau van interne controle is ingericht, rekening houdend met de omvang en complexiteit van de gemeente en haar activiteiten.

We adviseren de directie en het college om te beoordelen wat de kwaliteit is van het gehele fraudepreventieprogramma en, indien nodig, tijdig maatregelen te treffen om de kwaliteit van dit programma te verbeteren. De kwaliteit van dit programma is mede bepalend voor de bevindingen die wij in de controleverklaring zullen (moeten) rapporteren.

Onze werkzaamheden

Gemeente Veldhoven is gestart om de frauderisico's op te nemen in de beschrijving van de verschillende processen. Momenteel is deze actualisatie nog niet volledig afgerond. Daarnaast is er geen procesoverkoepelende frauderisicoanalyse aanwezig. Wij adviseren om enerzijds de procesbeschrijvingen te actualiseren met frauderisico's en daarnaast te beoordelen of er ook nog overkoepelende frauderisico's zijn die mogelijk nog niet afgedekt worden in de organisatie.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat er sprake is van een 'Regeling melding vermoeden misstanden' en een gedragscode.

Tijdens onze tussentijdse controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen. We hebben de evaluatie door gemeente Veldhoven van frauderisico's en risico's in verband met het niet naleven van wet- en regelgeving beoordeeld. Onze observaties worden verder beoordeeld op de volgende [pagina](#).

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving

Fraude en wet- en regelgeving

Interne beheersing

IT-risico's en beheersing

Impact op aanpak

 Vooruitkijkend

 Bijlagen

Update van de frauderisicoanalyse

In ons controleplan hebben wij onze initiële frauderisicoanalyse opgenomen. Als onderdeel van onze tussentijdse controle hebben wij vastgesteld of beheersingsmaatregelen zijn getroffen om deze frauderisico's te ondervangen. Gezien de aard van frauderisico's blijft het restrisico hierbij echter wel hoog.

Daarnaast hebben wij de opzet van de interne beheersing van uw belangrijkste financiële processen beoordeeld. Hieruit blijken geen aanvullende frauderisico's ten opzichte van ons controleplan. In onderstaande tabel hebben wij de uitkomsten voor u samengevat.

	Geconstateerd frauderisico	Reeds in controleplan opgenomen	Nieuw in tussentijdse controle	In opzet aanwezige beheersingsmaatregel om risico te ondervangen
1	Managementbeïnvloeding: Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door management.	✓		Gezien de aard van het risico ondervangen interne beheersingsmaatregelen dit risico niet geheel.
2	Opbrengstverantwoording: Fraude in de opbrengstverantwoording bij inkomende subsidies. Het gaat hierbij om de verwerking van de opbrengsten in het juiste boekjaar en het voldoen aan de voorwaarden (rechtmatigheid).	✓		De gemeente heeft functiescheiding in haar processen gewaarborgd. Ook is er binnen de gemeente specifieke aandacht voor de borging en verantwoording van opbrengsten in de organisatie. Gezien de aard van het risico blijft het restrisico hoog.
3	Omkoping en correctie in de aanbestedingen: Gunning van (Europese) aanbestedingen aan bevriende partijen.	✓		De gemeente heeft functiescheiding in haar processen gewaarborgd. Daarnaast krijgen alle medewerkers trainingen met betrekking tot ethiek en ondermijning. Gezien de aard van het risico blijft het restrisico hoog.
4	Waardering grondexploitatie: Een hoge mate van onzekerheid is typerend voor de ingerekende toekomstverwachting binnen een grondexploitatie, daar deze tot stand komt op basis van geschatte toekomstige transacties.	✓		De gemeente heeft functiescheiding in haar processen gewaarborgd. Voor aan- en verkopen wordt een extern bureau ingeschakeld om te borgen dat de waarde objectief wordt bepaald. Daarnaast worden de verkoopprijzen jaarlijks door het college vastgesteld op basis van de uitgangspunten, die zijn goedgekeurd door de raad. Een hoge mate van onzekerheid is typerend voor de ingerekende toekomstverwachting binnen een grondexploitatie, daar deze tot stand komt op basis van geschatte toekomstige transacties.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing**
- IT-risico's en beheersing
- Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Interne beheersing

De interne beheersing is toereikend voor onderbouwing van de jaarrekening en de rechtmatigheidsverantwoording

In voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording is afgelopen jaar een inventarisatie van processen, beheersmaatregelen en risico's uitgevoerd door het cluster bedrijfsvoering en de concerncontroller. Deze inventarisatie vormt de basis voor de interne controles op rechtmatigheid die vanaf afgelopen jaar zijn en worden uitgevoerd. De observaties uit de interne controle in de derde lijn helpen bij het identificeren en adresseren van tekortkomingen in de eerste en tweede lijn en maken mogelijkheden ter verbetering in de primaire processen zichtbaar.

Door tijdgebrek en hoge werkdruk bij personeel zien we dat de ambities om verbeteringen door te voeren, bijvoorbeeld naar aanleiding van de door de VIC of door ons geïdentificeerde bevindingen, nog niet volledig zijn geïmplementeerd. Daarnaast zien we dat de interne controle zich verder kan ontwikkelen door tijdig haar observaties en conclusies te verbinden en daarop adviezen en vervolgacties met de eerste lijn in te zetten.

Zoals in voorgaande jaren concluderen we dat de basis van de interne beheersing binnen gemeente Veldhoven voldoende aanknopingspunten biedt voor onze jaarrekeningcontrole. Hierin zien we dat het cluster Bedrijfsvoering met de concerncontroller een belangrijke rol vervullen in de aansturing en doorontwikkeling van de interne beheersing.

Diverse financiële beleidsstukken zijn aan vernieuwing toe

In het treasurystatuut (2016) zijn beleidskaders geschetst die gezien het moment van vaststellen aan vernieuwing toe zijn. Dit brengt het risico met zich mee dat financiële activiteiten niet conform huidige wet- en regelgeving worden uitgevoerd of dat er interne inconsistenties ontstaan op het gebied van de uitvoering van het beleid. De financiële beleidsdocumenten zijn reeds geactualiseerd, en gaan in 2023 in, na goedkeuring van de raad in december.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing**
- IT-risico's en beheersing
- Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Interne beheersing

Interne beheersing in beweging

Gemeente Veldhoven werkt actief aan de versterking van de interne beheersing. Wel zien we dat door tijdgebrek en hoge werkdruk bij personeel, implementaties van voorgenomen verbeteringen uitgesteld worden. Zo is het afgelopen jaar de notitie omtrent de vaststelling en documentatie van de prestatielevering inkoop definitief gemaakt, maar blijkt uit navraag dat dit nog niet op een juiste manier is geïmplementeerd en wordt uitgevoerd door alle collega's. Daarnaast zou er in 2022 een nieuwe, geïntegreerde contractenadministratie worden geïmplementeerd, maar er is bewust gekozen om dit project later uit te voeren, en de geïntegreerde contractenadministratie is daardoor tot op heden nog niet live. Als laatste voorbeeld heeft het nieuwe subsidiesysteem vertraging opgelopen door personeelsgebrek.

Mede op basis van de hierboven genoemde oorzaken zijn nog niet alle processen zodanig verbeterd dat de bevindingen uit voorgaande jaren zijn opgelost. We adviseren de rapportages naar aanleiding van de uitgevoerde VIC en onze rapportage interim-bevindingen als basis te gebruiken in de doorontwikkeling van de beheersing in de eerste en tweede lijn.

Wij hebben de doorontwikkeling van de interne beheersing getoetst aan het [drielijnenmodel](#). Net als voorgaand jaar zien wij dit jaar verbeterstappen in de ontwikkeling van de IC, waarbij bijvoorbeeld begrotingsrechtmatigheid nu zal worden meegenomen in de IC. Zoals in het schema rechts in aangegeven identificeren wij een sterke derde lijn binnen gemeente Veldhoven. Aandachtspunt ten aanzien van het drielijnenmodel betreft de verdere ontwikkeling van de eerste en tweede lijn in het proces.

	Proces	Line of defence			T.o.v. 2021
		1	2	3	
BEDRIJFSVOERING 	Inkopen en betalingen	◐	◐	◐	↗
	Aanbestedingen	◐	◐	◐	↗
	Salarissen	●	●	●	→
	Inkomende subsidies	●	●	●	→
	IT	◐	◐	◆	→
FYSIEK 	Grondexploitatie	●	●	◐	→
	Verhuuropbrengsten	◐	●	●	→
	Parkeren	●	●	●	→
SOCIAAL 	Jeugd	◐	●	●	↗
	WMO	◐	●	●	↗
	Participatie	◐	●	●	→
	Verstrekte subsidies	●	●	●	→

Legenda

- In opzet ontoereikend
- ◐ In opzet toereikend, maar één of meerdere beheersmaatregelen bestaan in de praktijk niet
- Proces is adequaat opgezet en beheersmaatregelen bestaan
- ◆ Niet van toepassing

- ☰ Inleiding
- ✓ Inhoudsopgave
- 💬 Onze boodschappen
- ☆ Controlekader
- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing**
- IT-risico's en beheersing
- Impact op aanpak
- 👁 Vooruitkijkend
- 📁 Bijlagen

Wat is het *drielijnenmodel*?

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het *drielijnenmodel*. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de eerste lijn: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- In de tweede lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar *checks and balances* ingericht zijn om fouten te signaleren.
- In de derde lijn: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

	1 ^e lijn Lijnmanagement	2 ^e lijn Ondersteuning	3 ^e lijn Verbijzonderde interne controle
	Afdelingen	Bedrijfsvoering	VIC-functie en controller
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen. • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen. • De administratie voert bij de verwerking een aantal primaire controles uit op de eerste lijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • De VIC voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel-kritische processen. • Adviseert over verbetering in de eerste en tweede lijn.
PwC	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert (met de VIC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces. • Geeft feedback om leesbaarheid/informatiewaarde P&C-documenten te verhogen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT. • Geeft adviezen om effectiviteit controlwerkzaamheden te vergroten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak. • Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de VIC.

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is erop gericht de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de eerste en tweede lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de derde lijn met verbijzonderde interne controle ondervangen wordt.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing
- IT-risico's en beheersing**
- Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

IT-risico's en interne beheersing

Digitalisering brengt naast kansen ook risico's met zich mee. In bijgaand wiel diagram zijn verschillende IT-risico's benoemd die van toepassing zijn voor de gemeente.

De algemene IT-beheersmaatregelen zijn het beleid en de procedures die worden gebruikt om de IT-omgeving en de IT-activiteiten te beheren die het effectief functioneren van geautomatiseerde beheersingsmaatregelen ondersteunen.

Op basis van de gesprekken die wij hebben gevoerd met de Chief Information Security Officer, systeembeheerder en functioneel beheerder financiën, verwachten wij net als voorgaand jaar dat een volledig gegevensgerichte controle het meest efficiënt is. Wel hebben wij geconstateerd dat een deel van onze bevindingen uit voorgaand jaar is opgevolgd. Een concreet voorbeeld hiervan is dat de verouderde systemen (Windows 7, Windows Embedded Standard, Windows Server 2008 R2 Enterprise en Windows XP Professional) allemaal zijn uitgefaseerd.

Er zijn dit jaar enkel penetratietesten uitgevoerd op de publieke IP-adressen. In de toekomst wil de gemeente meeliften met de VNG om deze gezamenlijk uit te kunnen voeren door middel van GGI-Veilig. GGI Veilig heeft namens een groot aantal gemeenten de Europese aanbesteding verzorgd omtrent producten en diensten om gemeenten te helpen hun digitale weerbaarheid te verhogen en hun ICT-infrastructuur veiliger te maken. Het meeliften met de VNG is bedoeld om een goede applicatie ten behoeve van het continue monitoren van het netwerk te krijgen.

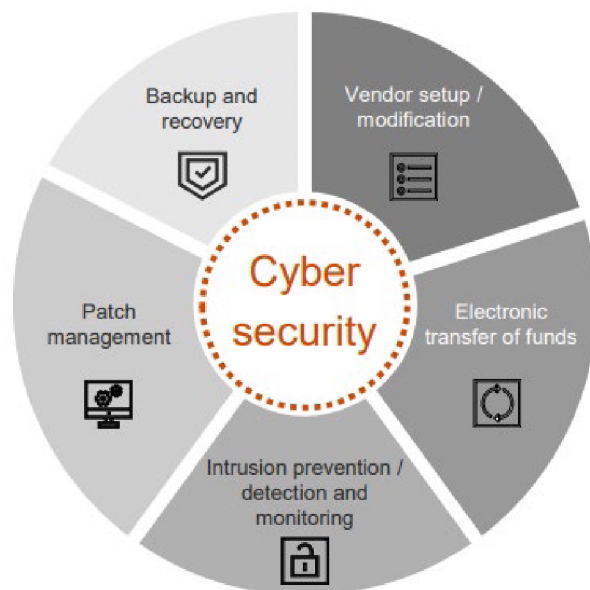
Wel is gemeente Veldhoven bezig met een awarenesscampagne voor alle gebruikers. Er heeft reeds een nulmeting plaatsgevonden en medewerkers krijgen nu verplichte e-learnings en filmpjes op basis van de nulmeting die zij moeten voltooien.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing
- IT-risico's en beheersing**
- Impact op aanpak
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Cybersecurity

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole van gemeente Veldhoven actualiseren we ons begrip van de cyberberrisico's. We vragen aandacht voor de volgende cyberberrisico's:

Bankoverschrijdingen en wijziging van leveranciersgegevens

Overboekingen en/of wijzigingen in bankrekeningen (gekraakte communicatie/phishing) door personen die zich voordoen als geautoriseerd leverancierspersoneel, bedrijfsleiders en/of financiële instellingen. In afstemming met de CISO van gemeente Veldhoven blijkt dat er maatregelen ingericht zijn om de behorende risico's te mitigeren, zoals functiescheidingen (4-ogenprincipe) bij het betalen, de rechten van gebruikers in het financieel systeem en het bankpakket. Daarnaast heeft gemeente Veldhoven een koppeling tussen Key2Fin met de KVK ten aanzien van de crediteurenstamgegevens.

Inbraakpreventie/detectie en monitoring

Inbraakaanvallen (zoals ransomware), waardoor uw organisatie geen toegang krijgt tot haar kritieke infrastructuur, systemen en/of gegevens. Gemeente Veldhoven heeft reeds netwerksegmentatie aangebracht en wij adviseren om periodiek een penetratietest uit te voeren om zwaktes in de infrastructuur te detecteren.

Patchbeheer

Exploitaties van bekende (niet-gepatchte) beveiligingskwetsbaarheden resulterend in de manipulatie/vernietiging van gegevens, waardoor de systeembeschikbaarheid wordt aangetast of de hierboven vermelde blootstellingsgebieden worden geactiveerd.

Back-up en herstel

Gebrek aan effectieve back-up- en herstelprocedures die leiden tot cyberbeveiligingsincidenten die systemen onbruikbaar en/of niet herstelbaar maken. Gemeente Veldhoven heeft een organisatie-breed calamiteitenplan geschreven en getest.

Daarnaast wordt er momenteel een nieuw informatiebeleidsplan en privacy beleid geschreven. Het huidige plan had een looptijd van 2019-2022, maar wordt een jaar doorgetrokken tot en met 2023. Dit is omdat eerst de visie op dienstverlening hiervoor klaar dient te zijn (gepland Q2 2023). Het nieuwe informatiebeleidsplan zal dan lopen van 2024-2027. Naar verwachting zijn de plannen in juni 2023 gereed.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Controleomgeving
- Fraude en wet- en regelgeving
- Interne beheersing
- IT-risico's en beheersing
- Impact op aanpak**
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Impact van onze tussentijdse werkzaamheden op onze controleaanpak

De impact van de tussentijdse werkzaamheden op ons controleplan

In ons controleplan hebben we de belangrijkste risico's geïdentificeerd. Op basis van deze risico's hebben we de verhoogde risico's voor wat betreft uw financiële verslaglegging gepresenteerd. De geplande controleaanpak is op basis van deze risico's vastgesteld.

We hebben onze risicoanalyse en controleaanpak geëvalueerd op basis van de interim-controlewerkzaamheden die specifiek voor deze risico's zijn uitgevoerd, waaronder de impact van de uitkomsten van de door ons tot op heden verrichte werkzaamheden.

We concluderen dat er geen relevante wijzigingen in de controleaanpak zijn.

Controlerisico's

We hebben een geen nieuwe controlerisico's vastgesteld als gevolg onze werkzaamheden.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend**
  - Grondexploitaties
  - Sociaal domein
  - Opvang vluchtelingen
  - Rechtmatigheidsverantwoording
  - Onze controleverklaring
  - ESG en lokale overheden
  - Specifieke onderwerpen
  - Accounting & controle
  - Het controleproces
- Bijlagen

Vooruitkijkend

In deze sectie kijken we vooruit naar de jaarrekeningcontrole en reflecteren we op onderwerpen die relevant kunnen zijn voor uw gemeente of de jaarrekening.

We presenteren ook een tijdslijn van de belangrijkste mijlpalen tussen nu en de voltooiing van de definitieve audit.

03

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend

Grondexploitaties

Sociaal domein

Opvang vluchtelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Onze controleverklaring

ESG en lokale overheden

Specifieke onderwerpen

Accounting & controle

Het controleproces

Bijlagen

Grondexploitaties: ontwikkelingen en onzekerheden

De hoge inflatie kan negatieve invloed hebben op uw grondexploitatieprojecten; verwachte impact het grootst voor projecten Zilverackers en Habraken

Onzekerheid ten aanzien van de huidige economische omstandigheden in de waardering van grondexploitaties

In de projectenportefeuille van gemeente Veldhoven zien we dat The Village en Meerstraat naar verwachting worden afgerond in 2022. Er zijn geen nieuwe projecten geopend in 2022. De huidige economische omstandigheden en stijgende prijzen zullen in combinatie met contractuele afspraken inzichtelijk moeten zijn. Denk hierbij aan budgetoverschrijdingen of vertragingen in projecten.

Het effect van de economische omstandigheden en stijgende prijzen zal het grootste zijn wanneer een in eerste opzet winstgevende exploitatie omslaat naar een verlieslatende exploitatie. Ook de looptijd en druk op de grondprijzen hebben effect op de winstgevendheid en daarmee de waardering.

Voor de projecten Zilverackers en Habraken, die beide nog een lange looptijd hebben, zal de onzekerheid in de uitgangspunten en parameters van het project naar verwachting het grootst zijn. Wij adviseren om ter onderbouwing van de waardering van de exploitatie in de jaarrekening uit te gaan van scenarioberekeningen.

Bij de berekening van de grondexploitaties in de jaarrekening 2022 wordt uitgegaan van een kostenstijging van 8% in 2022, 6% in 2023, 5% in 2024, 4% in 2025, 3% in 2026 en 2% vanaf 2027.

Afhankelijk van locatie en functie wordt opbrengstenstijging van 4% in 2022, 3% in 2024 en 2% in 2025 gehanteerd. Hierbij adviseren wij deze uitgangspunten te blijven onderbouwen op basis van geschikte marktinformatie en scenario's met verschillende uitgangspunten.

Vanaf 2023 worden de grondexploitaties Djept en Gansepoel geopend. Bij het openen van nieuwe grondexploitaties worden de huidige economische omstandigheden meegenomen.

Het Didam-arrest

Het Didam-arrest is voor gemeente Veldhoven van belang bij het project Habraken. Er is een analyse gemaakt van de mogelijke impact. Conclusie hiervan is dat er voor lopende en nieuwe projecten geen risico is. Er zijn een klein aantal percelen die al verkocht zijn, maar waarvan de verkoop nog niet helemaal afgewikkeld is. Bij deze verkopen is het Didam-arrest niet volledig gevolgd. Voor die percelen is de verkoop alsnog openbaar gepubliceerd en de partijen die hier achteraf toch aan mee hadden willen doen konden binnen 30 dagen een beroep indienen. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen tot op heden.

Bouwvrijstelling stikstof kan leiden tot vertraging

Op 2 november 2022 heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld dat de bouwvrijstelling stikstof niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht. Hierdoor mag de bouwvrijstelling niet gebruikt worden bij bouwprojecten. De impact van deze uitspraak zal effect hebben op de vergunningaanvragen van de lopende grondexploitaties en de nieuw te openen grondexploitaties in 2023. De impact van deze uitspraak op de plannen en eventuele verwachte nieuwe projecten is door Veldhoven in kaart gebracht en voorgelegd aan het College op 6 december jl.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Grondexploitaties

Sociaal domein

- Opvang vluchtelingen
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Onze controleverklaring
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen
- Accounting & controle
- Het controleproces
- Bijlagen

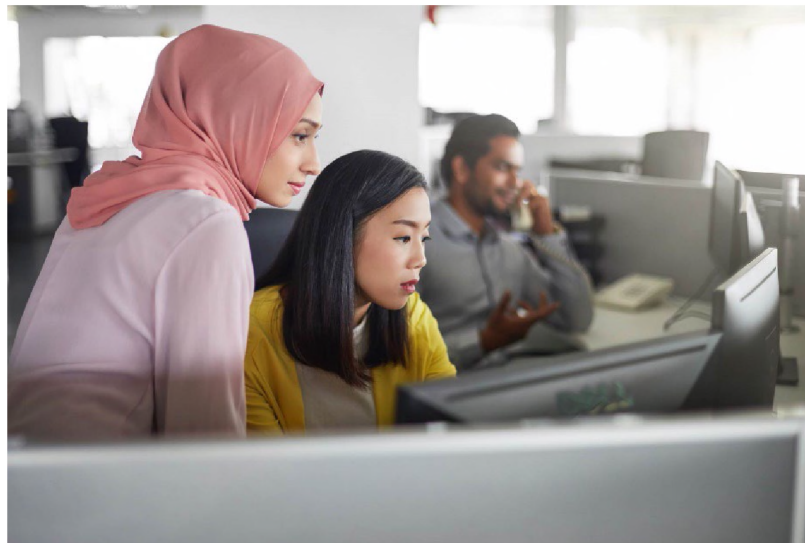
Ontwikkelingen binnen het sociaal domein en sociale zaken

Interne controle op schema

De interne controlewerkzaamheden op de sociaal domein- en sociale zaken dossiers liggen op schema. Gedurende onze gegevensgerichte werkzaamheden door het jaar zullen wij actief samenwerken met de interne controle om de controles zo effectief mogelijk te laten verlopen.

Opvolging IB-signalen

Bij de jaarrekeningcontrole 2021 is vastgesteld nog niet voor alle IB-signalen een opvolging was gegeven aan alle IB-signalen. Wij vragen uw aandacht omtrent een juiste opvolging van de IB-signalen gerelateerd aan Tozo-uitkeringen en het verloop van terugvorderingen naar aanleiding van de beoordeelde IB-signalen.

Ontwikkelingen borging van prestatielevering in het proces

Het proces voor het borgen van de prestatieleveringen in het primaire proces is nog niet volledig ingericht. Wel wordt actief gewerkt aan de stappen om de prestatielevering in het primaire proces in te richten. Uit ons gesprek met de verantwoordelijken is gebleken dat het nieuwe werkproces waarbij tussentijdse evaluaties op de prestatielevering plaatsvinden uiterlijk in 2023 Q1 door Centric/applicatiebeheer wordt ingericht in de Suite en daarmee geïmplementeerd op de afdeling. De afdeling blijft nog wel afhankelijk van controleverklaringen achteraf. Wij adviseren de gemeente inzichtelijk te maken voor welke zorgstromen de prestatielevering door middel van bovenstaand ingebed kan worden in het primaire proces. Wanneer de prestatieleveringen zijn geborgd in het primaire proces kan dit als alternatief worden gebruikt om niet langer achteraf te steunen op de productieverantwoordingen van zorgaanbieders.

Voor de controle van 2022 zullen wij nog gebruik maken van de gecontroleerde productieverantwoordingen van de aangesloten zorgleveranciers.

De verantwoording van de PGB-bestedingen worden ontvangen van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Om de bijkomende onzekerheid af te dekken voert de gemeente zelf een onderzoek uit naar de prestatielevering van zorg. Wij zullen als onderdeel van de jaarrekeningcontrole de uitkomsten van dit onderzoek wederom evalueren.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend

Grondexploitaties

Sociaal domein

Opvang vluchtelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Onze controleverklaring

ESG en lokale overheden

Specifieke onderwerpen

Accounting & controle

Het controleproces

Bijlagen

Opvang vluchtelingen uit Oekraïne

Aandacht voor rechtmatige verwerking van de bestedingen ten aanzien van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne

Gemeente Veldhoven heeft net als veel andere gemeenten de taak op zich genomen om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen. De vluchtelingenstroom kwam heel snel op gang waardoor in korte tijd opvang geregeld moest worden. De opvang heeft geleid tot extra kosten voor de gemeente. Als accountant kijken wij in de kostenverantwoording extra mee. De borging van de rechtmatigheid van de kosten heeft hierbij onze expliciete aandacht.

Gemeente Veldhoven heeft een analyse gemaakt van de bestedingen ten aanzien van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Op basis hiervan is concludeerd dat de drempelbedragen niet zijn overschreden.

Graag vragen wij uw aandacht om de totale besteding te blijven monitoren. Vanwege de onvoorziene situatie en de onmogelijkheid om op korte termijn een aanbestedingsprocedure op te starten, kan gebruik worden gemaakt van de aanbestedingsprocedure voor bijzondere situaties waarvoor geen aankondiging vooraf nodig is: de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking. Deze mag - onder voorwaarden - worden toegepast als sprake is van dwingende spoed (artikel 32 lid 1 sub c Aanbestedingswet 2012). Er dient wel een aankondiging van gegunde opdracht achteraf plaats te vinden.

Gemeente Veldhoven heeft tot op heden geen gebruik gemaakt van deze regeling. Per jaareinde zullen wij beoordelen of de bestedingen met betrekking tot opvang van vluchtelingen uit Oekraïne rechtmatig zijn aanbesteed en dat de bestedingen in de SiSa-bijlage voldoen aan de voorwaarden van de SiSa-regeling.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
  - Grondexploitaties
  - Sociaal domein
  - Opvang vluchtelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Onze controleverklaring

ESG en lokale overheden

Specifieke onderwerpen

Accounting & controle

Het controleproces

 Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording

Implementatie rechtmatigheidsverantwoording ligt op koers

Vanaf boekjaar 2023 moet het college de rechtmatigheidsverantwoording over de jaarrekening afgeven. U dient nog aandacht te besteden aan de punten zoals opgenomen in het tabel hiernaast. Afgelopen jaar heeft gemeente Veldhoven reeds proef gedraaid met de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij concluderen dat uw college op koers ligt voor de officiële implementatie.

Dit betekent dat wij over boekjaar 2023 de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording zullen toetsen.

In het accountantsverslag 2021 hebben wij het belang toegelicht van het toetsen op balansrechtmatigheid en begrotingsrechtmatigheid als onderdeel van de interne controle. We zien dat gemeente Veldhoven aan de slag is gegaan om deze controles op te nemen. Als onderdeel van de jaareindecontrole zullen wij de resultaten hiervan beoordelen. Van belang daarbij zijn de zichtbare toets op de mutaties in Materiële Vaste activa, Grondexploitaties en Eigen vermogen op rechtmatigheid.

Een toevoeging aan de paragraaf bedrijfsvoering

Het college moet vanaf 2023 in de paragraaf bedrijfsvoering ook specifiek ingaan op de afwijkingen die zijn geconstateerd in de rechtmatigheidsverantwoording. Voor het opstellen van informatie over de rechtmatigheid moet de raad kaders geven, bijvoorbeeld de verantwoordingsgrens en inzake de gewenste mate van detaillering in de paragraaf bedrijfsvoering.

In de jaarrekening van 2021 is door gemeente Veldhoven in de paragraaf bedrijfsvoering een passage over de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Geconstateerde rechtmatigheidsverschillen op basis van het proefjaar 2021 zijn opgenomen in deze passage. Ook in 2022 is gemeente Veldhoven voornemens om proef te draaien met de rechtmatigheidsverantwoording.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Heeft het college reeds afspraken gemaakt over deze onderwerpen:		
	Ja	Onderhanden	N.v.t.
De verantwoordingsgrens voor 2023 is bepaald op basis van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves.	●		
De verantwoordingsgrens voor 2023 is vastgesteld door de raad.	●		
Het normenkader 2023 is onderhanden of de datum van vaststelling door de raad is gepland	●		
De financiële verordening is herzien indien er staat dat de accountant de rechtmatigheid toetst.	●		
In de financiële verordening staat op welke wijze wordt omgegaan met begrotingsonrechtmatigheden.	●		
Het college en de raad hebben overeenstemming over de mate van detail in de paragraaf Bedrijfsvoering.	●		
Het interne controleplan van de gemeente bevat een scoping van de processen en balansposten, risicoanalyses per proces en post en controleaanpak.		●	

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
  - Grondexploitaties
  - Sociaal domein
  - Opvang vluchtelingen
  - Rechtmatigheidsverantwoording
  - Onze controleverklaring**
  - ESG en lokale overheden
  - Specifieke onderwerpen
  - Accounting & controle
  - Het controleproces
- Bijlagen

Onze controleverklaring

Onze controleverklaring wordt uitgebreider op het aspect fraude en financiële positie

Wij hebben u eerder geïnformeerd over de controleverklaring die wij met ingang van 2022 zullen uitbreiden met de aspecten fraude en continuïteit (voor gemeenten financiële positie). Hieronder gaan we verder in op de relevante aandachtspunten.

Wijzigingen in de controleverklaring van accountants ten aanzien van de financiële positie

Vanaf 2022 zullen wij in onze controleverklaring rapporteren over het vermogen van uw gemeente inzake het opvangen van financiële risico's. Hierbij is het van belang dat ook gemeente Veldhoven hierop reflecteert als onderdeel van het jaarverslag. De verwachting is dat dit in de paragraaf weerstandsvermogen naar voren zal komen.

Wijzigingen in de controleverklaring van accountants ten aanzien van fraude

Ten aanzien van fraude zullen wij op basis van de aangepaste standaard (NV COS 700) gaan rapporteren over de risico-inschatting, verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen. Ten behoeve daarvan zullen we het fraudepreventieprogramma van gemeente Veldhoven onderzoeken, waaronder:

- de implementatie van een gedragscode met ethische gedragsregels voor het creëren van een cultuur van eerlijkheid;
- de door het management uitgevoerde frauderisicoanalyse;
- de maatregelen van interne beheersing die getroffen zijn om specifieke frauderisico's te mitigeren;
- de wijze waarop het management opvolging geeft aan meldingen van klokkenluiders of andere signalen van fraude;
- het opstellen van een redresplan en uitvoeren en monitoren van de acties.

Zie voor onze bevindingen hieromtrent tot op heden het hoofdstuk [fraude](#).

Opname in risicoparagraaf bedrijfsvoering

Bij gemeente Veldhoven constateren we dat er in de processen, procedures en interne controles aandacht is ter voorkoming van fraude en misbruik en oneigenlijk gebruik. Ook is er aandacht voor risicomanagement in brede zin, mede in relatie tot de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In de volgende [passage](#) is uiteengezet hoe gemeente Veldhoven op dit moment de frauderisicoanalyse opstelt.

Wij adviseren de directie en het college om hierover zelf in de risicoparagraaf in uw paragraaf bedrijfsvoering te rapporteren zodat wij hier in onze controleverklaring naar kunnen verwijzen en de door u gerapporteerde informatie kunnen bevestigen.

Diverse rollen en verantwoordelijkheden

Een editie van PwC's [Spotlight](#) is volledig gewijd aan fraude en het geeft onder andere inzicht in de diverse rollen en verantwoordelijkheden voor verschillende gremia. Ook bevat het handvatten over hoe de ambtelijke organisatie een frauderisicoanalyse kan opstellen. In een recente [blog](#) gaat Martine Koedijk specifiek in op de rol van de gemeenteraad bij het voorkomen van fraude.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Grondexploitaties
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Onze controleverklaring
- ESG en lokale overheden**
- Specifieke onderwerpen
- Accounting & controle
- Het controleproces
- Bijlagen

ESG en lokale overheden

Wij willen in gesprek met u treden om de impact van ESG-beleid zichtbaar te maken

ESG en lokale overheden

Lokale overheden hebben elke dag te maken met de drie ESG-thema's. Overstromingen door heftige regenval (environmental), het beschermen van de privacy van burgers (social) en een cyberaanval op de IT-infrastructuur (governance): lokale overheden doen al ongelooflijk veel op dit gebied, maar het maken en samenbrengen van beleid op de ESG-factoren wordt de komende jaren steeds belangrijker. Lokale overheden hebben daarbij een belangrijke rol in het behalen van de door Nederland internationaal afgesproken doelstellingen.

De impact van lokale overheden op het realiseren van de klimaatdoelstellingen verdient het om zichtbaar te zijn, zowel qua resultaten als kosten en investeringen. Lokale overheden zetten al grote stappen op het gebied van ESG en nu is het tijd voor de volgende stap. Voor lokale overheden is geïntegreerde verantwoording noodzakelijk om alle inspanningen zichtbaar, vergelijkbaar en controleerbaar te maken.

Sinds april vorig jaar moeten vennootschappen volgens de door de Europese Commissie aangenomen richtlijn Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD) meer transparantie bieden op het gebied van duurzaamheid. Op den duur moet dit leiden tot regelgeving die duurzaamheidsrapportage op één lijn brengt met financiële rapportage. De eisen van de Europese Unie met betrekking tot duurzaamheidsverslaggeving zullen worden uitgebreid tot alle grote ondernemingen en beursgenoteerde ondernemingen.

Voor lokale overheden is er nog geen (Europese) rapportagerichtlijn voor klimaat beschikbaar, bijvoorbeeld in het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).

Uit gesprekken en uit de jaarrekening van gemeente Veldhoven blijkt dat al diverse maatregelen genomen in het kader van de ESG-thema's. Zo heeft de gemeenteraad eind 2021 de Transitievisie Warmte vastgesteld als onderdeel van de energietransitie. Nu wordt er gewerkt aan het Uitvoeringsprogramma energietransitie gebouwde omgeving. Daarnaast heeft gemeente Veldhoven op bedrijventerrein Habraken 15 hectare gereserveerd voor circulaire bedrijvigheid.

Wij gaan met u het gesprek aan over welke maatregelen al door gemeente Veldhoven worden genomen, hoe hierover wordt gerapporteerd (bijvoorbeeld in de SDG paragraaf in de jaarstukken en begroting) en welke (vervolg)stappen u daarin kunt zetten. Hieronder vindt u onze eerste adviezen inzake de duurzaamheidsverslaggeving.

Adviezen inzake duurzaamheidsverslaggeving voor lokale overheden

- Breng focus aan in de klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen waarop u wilt sturen, meten en controleren in de komende coalitieperiode.
- Zorg vervolgens voor een centrale plek in de Planning&Control-producten voor duurzaamheid en klimaat.
- Maak investeringen gekoppeld aan ESG-doelstellingen apart zichtbaar om deze ook in de realisatie van de beleidsdoelstellingen mee te nemen.

Lees ook onze blog ['Lokaal bestuur, maak impact van ESG-beleid zichtbaar'](#)

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
  - Grondexploitaties
  - Sociaal domein
  - Opvang vluchtelingen
  - Rechtmatigheidsverantwoording
  - Onze controleverklaring
  - ESG en lokale overheden
  - Specifieke onderwerpen**
  - Accounting & controle
  - Het controleproces
- Bijlagen

Specifieke onderwerpen

Diverse ontwikkelingen die van invloed zijn op onze jaarrekeningcontrole en uw jaarrekening

Hoofdpijnen begroting 2023

De begroting 2023 laat over de jaarschijven tot en met 2025 een positief resultaat zien voor mutaties reserves. In 2026 wordt een negatief resultaat verwacht. In de jaren tot en met 2026 zijn de stortingen in de reserves hoger dan de onttrekkingen. In de uiteenzetting van de begroting is het startpunt op basis van de tweede bestuursrapportage 2022 zichtbaar gemaakt. Vervolgens is het effect van voorgesteld nieuw beleid en bijstellingen op bestaand beleid uitgewerkt. In de financiële begroting is tevens de situatie voor en na mutaties zichtbaar gemaakt inclusief de beoogde mutaties in de reserves. In de geprognostiseerde balans is rekening gehouden met het verwachte resultaat uit de tweede bestuursrapportage.

Uit de paragraaf weerstandsvermogen valt op dat het kengetal grondexploitaties daalt van 30% in 2023 naar 1% in 2026. Dit komt met name door een daling van de boekwaarde door afronding een groot deel van de werkzaamheden in de twee grondexploitaties Habraken en Zilverackers. De nettoschuldquote daalt door verkoop van bouwgrond.

Opvallend is echter wel dat er ten opzichte van de jaarrekening 2021 geen nieuwe risico's onderkend zijn of bestaande risico's zijn vervallen in economisch veranderende tijden. Wij adviseren in de jaarrekening om duidelijk inzichtelijk te maken welke effecten veroorzaakt zijn door macro-economische omstandigheden

BURAP III 2022

Nadat de begroting 2023 is gepubliceerd is de tevens de laatste BURAP van 2022 gepubliceerd. Hierin wordt een bijstelling van de begroting 2022 gedaan ten aanzien van de Septembercirculaire van €2,1 miljoen. Daarnaast wordt in deze BURAP €23 miljoen aan investeringsbudget doorgeschoven naar 2023 door vertraging in het ontwerpproces en het doorschuiven van uitvoeringsplanning. Wij vragen uw aandacht voor het periodiek doorschuiven van investeringen zodat u grip houdt op het investeringsbeleid.

De datum voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 juli 2023

De Omgevingswet brengt een grote stelselwijziging in het omgevingsrecht en een nieuwe manier van werken in de ontwikkeling en het beheer van de fysieke leefomgeving. De reikwijdte van de wet strekt zich uit van strategische visie, gebiedsontwikkeling en beheer tot vergunningverlening, handhaving en toezicht en de bijbehorende (digitale) informatievoorziening en dienstverlening.

De impact van de wet is daarmee groot. De invoering van de wet is uitgesteld naar 1 juli 2023. Het is van belang dat voor die tijd alle processen binnen de gemeente in lijn gebracht worden om de livegang per 1 juli 2023 mogelijk te maken. Uit de interne controlerapportage blijkt dat de gemeente voornemens is om de procesbeschrijvingen te actualiseren naar aanleiding van de invoering van de wet. Naast de actualisering van processen zijn vier belangrijke producten te onderscheiden: de omgevingsvisie, het omgevingsplan, de omgevingsvergunning en het omgevingsloket. Wij adviseren de gemeente om deze producten waar nodig ook te actualiseren.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Grondexploitaties
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Onze controleverklaring
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen
- Accounting & controle**
- Het controleproces
- Bijlagen

Accounting & controle

Diverse ontwikkelingen die van invloed zijn op onze jaarrekeningcontrole en uw jaarrekening

De herziene controlestandaard 315R over risico-inschatting van processen en beheersmaatregelen

Met ingang van 2022 is de herziene controlestandaard 315 van toepassing. De standaard richt zich op 'het identificeren van risico's van een materieel belang door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving'. Voor de gemeente en voor PwC betekent dit een aanscherping van de risico-inschatting van processen en beheersmaatregelen. We besteden meer aandacht aan een gemeentebrede, integrale risicoanalyse om beter op risico's te kunnen inspelen. Kennis blijven nemen van relevante ontwikkelingen en gesprekken met de afzonderlijke clusters (primaire processen) zijn hierbij belangrijk. Verder is nader geduid 'wat' maar ook 'hoe' en 'wanneer' deze begripsvorming en risico-inschatting dient plaats te vinden. Inmiddels hebben de verkennende en verdiepende gesprekken plaatsgevonden. Deze worden op dit moment concreet vertaald naar de werkplannen.

Dit uit zich bijvoorbeeld in de bredere afweging van klimaatgerelateerde risico's (zoals de stikstofcrisis) maar ook in de andere meer reguliere processen zoals de IT-beheersing en onderlinge afhankelijkheden binnen de processen. We verwachten hierbij aan te kunnen sluiten bij procesbeschrijvingen en risico-inschattingen van gemeente Veldhoven.

Voorziening verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke verlofuren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers hun bovenwettelijke verlofuren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. Deze verlofuren verjaren niet. Als gevolg van verlofsparen ontstaat er voor de gemeente als werkgever een arbeidskostengerelateerde verplichting. Doordat de mutaties van deze verplichting onvoorspelbaar zijn, heeft de commissie BBV gesteld dat hiervoor een voorziening gevormd moet worden. De hoogte van de voorziening zal afhangen van de mate waarin medewerkers gebruik gaan maken van verlofsparen. Uit besprekingen met gemeente Veldhoven blijkt dat zij inzichtelijk gaat maken wie van deze regeling gebruik willen maken om zo ook, indien noodzakelijk, een inschatting te kunnen maken van de voorziening per jaareinde.

Bijdrage activa derden

In september 2022 heeft de commissie BBV een uitspraak gedaan over het activeren van bijdragen in activa van derden. De commissie heeft expliciet gesteld dat activeren van een bijdrage in activa van derden niet mag als deze derden geen afschrijvingstermijnen hanteert. Dit is een aanscherping van artikel 64, lid 6 van het BBV. Dat is het geval als er een bijdrage aan het Rijk wordt gedaan. Doordat het Rijk werkt met het kasstelsel, worden investeringen in één keer gedekt. Wij raden de gemeente aan om na te gaan of dit van toepassing is voor de gemeente en wat de impact hiervan zou zijn op de cijfers per jaareinde.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Grondexploitaties
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Onze controleverklaring
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen
- Accounting & controle
- Het controleproces**
- Bijlagen

Het controleproces en voorbereidingen voor de eindejaarscontrole

Blijven verbeteren in de samenwerking om de beoogde versnelling in het proces te realiseren

Onze samenwerking

Gedurende onze interim-controle ondervonden we een goede samenwerking met uw team. Met de organisatie hebben wij diverse gesprekken gevoerd die als prettig werden ervaren. Daarnaast zorgt de heldere en open communicatie voor een fijne samenwerking.

Indien de situatie het toelaat, zullen wij vaker op locatie aanwezig zijn zodat de overleggen fysiek plaats kunnen vinden. Op dit moment ligt de focus om de komende periode ook weer meer fysiek aanwezig te kunnen zijn. Dit om de samenwerking tussen ons en uw organisatie blijven te verbeteren.

Vroegtijdige toetsing ('early testing')

Net als voorgaand jaar zullen wij ook vroegtijdig testwerkzaamheden op de opbrengsten en kosten uitvoeren. Op deze manier kunnen we de werkbelasting voor uw team beter over de komende maanden verdelen. Dit hebben wij gepland in lijn met de voortgang van de VIC-werkzaamheden.

Client Connect

Om u te ondersteunen bij uw voorbereidingen van de eindejaarscontrole, ontvangt u in december een gedetailleerde lijst van specificaties die wij graag via Client Connect ontvangen. We zullen de lijst bespreken met de Concerncontroller. Een tijdige levering van alle items voor aanvang van de controle is nodig voor een soepel controleproces en om overschrijdingen te voorkomen.

Op de volgende [pagina](#) is de resterende tijdlijn van de controleweergegeven.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Grondexploitaties
- Sociaal domein
- Opvang vluchtelingen
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Onze controleverklaring
- ESG en lokale overheden
- Specifieke onderwerpen
- Accounting & controle
- Het controleproces**
- Bijlagen

Resterende tijdslijn jaarrekeningcontrole 2023

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend

Bijlagen

Wet normering topinkomens

ISA-vereisten

Bijlagen

In dit hoofdstuk hebben we de bijlagen opgenomen, waaronder de WNT en een overzicht van de vereiste communicatie.

04

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen

Wet normering topinkomens

ISA-vereisten

Wet normering topinkomens

De impact van WNT-wijzigingen voor gemeente Veldhoven zijn beperkt

Uw WNT-norm 2022

Het algemeen voltijds- en voljaarsbezoldigingsmaximum voor 2022 is met ingang van 1 januari 2022 €216.000 (2021: €209.000).

Hogere WNT-normen voor uw externe functionarissen

Voor 2022 gelden voor externe topfunctionarissen hogere maxima dan voor 2021. De maxima per maand waarin is gewerkt zijn:

- voor de eerste zes maanden waarin de functie wordt vervuld: een maximum van €28.600 (2021: €27.700) per maand waarin is gewerkt, plus:
- voor de tweede zes maanden €21.700 (2021: €21.000) per maand waarin is gewerkt;
- met een maximum van €206 (2021: €199) per uur.

Bijlage Wet normering topinkomens (WNT)

	U hebt 2 topfunctionarissen en 1 tijdelijke ingehuurd topfunctionaris die u dient te verantwoorden in de jaarrekening
	De huidige topfunctionarissen zijn beide in loondienst in loondienst.
	U hebt in 2022 geen (ontslag) vergoedingen gesignaleerd die boven de WNT-grens uit zullen komen.

Vanaf de dertiende maand waarin werkzaamheden worden verricht geldt dezelfde normering als voor topfunctionarissen in dienstverband.

De bepaling van de juiste toepasselijke individuele WNT-norm per externe topfunctionaris is door de samenloop van een maandmaximum, urenmaximum en de jaarlijkse verhoging niet eenvoudig. BZK heeft een rekentool ontwikkeld waarmee op basis van enkele eenvoudige vragen de toepasselijke individuele WNT-norm voor 2022 kan worden afgeleid. De rekentool is te vinden op de website www.topinkomens.nl.

Aandachtspunten WNT-verantwoording 2022

De volgende aandachtspunten zijn mogelijk relevant voor de WNT-verantwoording 2022 van uw gemeente:

- Ontvangt een topfunctionaris ook nog een bezoldiging op andere gronden dan de topfunctie? Is uw WNT-instelling onderdeel van een groep en ontvangt een topfunctionaris ook bezoldiging vanuit een andere entiteit binnen de groep? Dan moet u (vanaf 2022!) mogelijk een extra overzicht in uw WNT-verantwoording opnemen.
- Hebt u niet-topfunctionarissen in dienstbetrekking die in 2022 méér bezoldiging ontvangen dan hun deeltijdfactor x €216.000, dan moet u deze (op functie) als 'overige functionarissen' in de WNT-verantwoording opnemen.

- Inleiding
- Inhoudsopgave
- Onze boodschappen
- Controlekader
- Vooruitkijkend
- Bijlagen
- Wet normering topinkomens
- ISA-vereisten**

Onze communicatie over de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle

Vereiste communicatie op grond van de controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●